

LBRIS

We know
books

Coordonator:
Prof. univ. dr. habil.
Veronica Laura Demenescu

PETRUȚA-MARIA MĂNIUȚ COROIU

POVEȘTILE MUZICII

ESEURI DESPRE ARTA SONORĂ

Editura *urostampa*
Timișoara, 2021

noi, de câte ori ne însufletește o dorință reală, adâncă, plenară de face ceva care ne împlinește și care împlinește și pe cel de lângă noi, de atâtea ori aceasta ne va duce și către celelalte realizări care vin o dată cu ea: cu lucrul bine făcut, cu ceea ce faci din adâncul sufletului. Poate că despre asta e vorba în viață.

Și totuși, iată, lumea rămâne frumoasă. Această voce mi-a arătat că există încă oameni care vor pur și simplu să cânte. Apoi pe toate celelalte. Știu cum e, pentru că și eu am răspuns la fel, demult, când am fost întrebată ce vreau să fac cu mine. E minunat, va reuși, va fi un om fericit printre toți ceilalți și va reuși să întindă această aură de frumusețe și mai departe, peste cei din jurul ei. Și dincolo de timp, atunci când viața se va desăvârși în veșnicie: fiecare lumină a celor care au vrut să bucure pe alții se va așeza, undeva, cuminte, poate prea puțin știută, lângă celelalte lumini ale celor la fel ca ei. Dumnezeu ajută dorințele curate.

Pe ce drum plecați în viață?

CUPRINS

CUVÂNTUL AUTOAREI	9
MUZICA ESTE CEEA CE NU SE AUDE	11
ANTONIE DE SUROJ - ADEVĂRATA FRUMUSEȚE	13
COREPONDENȚE ÎNTRE ARTE MICHELANGELO BUONARROTI 1475-2021, 450 DE ANI DE LA NAȘTERE	19
ROBERT ȘI CLARA SCHUMANN METAFORA MUZICALĂ A IUBIRII	28
MUZICA BIZANTINĂ: RESURSE RECUPERATORII Unde se mișcă sufletele noastre?	38
OAMENI-CATEDRALĂ: PROF. AURORA (FLORICA) FRÂNTU (1945-2021)	52
OAMENI-CATEDRALĂ: Compozitorul AUREL STROE (1932-2008)	68
DESPRE PRIETENIE, ÎN MUZICĂ ȘI DINCOLO DE EA: F. LISZT – FR. CHOPIN	77

IGOR STRAVINSKI: POETICA MUZICALĂ 89

DESPRE TIMP ÎN MUZICĂ ȘI DINCOLO DE EA 95

COMPOZITORI LA MINUT IGOR STRAVINSKI:

POETICA MUZICALĂ 105

FEODOR DOSTOIEVSKI 118

ÎN CĂUTAREA SUFLETULUI PIERDUT:

CUM NE RAPORTĂM LA MUZICĂ 129

MUZICA DE DRAGOSTE A LUMII 136

TRATAT DE METEOROLOGIE MUZICALĂ.

MUZICA PLOILOR 142

VREAU SĂ CÂNT. Gânduri despre drumul în viață .. 152

MUZICA ESTE CEEĂ CE NU SE AUDE

Muzica este ceea ce nu se aude. Prea mulți dintre noi ne oprim, grăbiți, la dimensiunea *audibilă* a muzicii. Muzica închide în sine, ca o sticlă veche pierdută pe valurile mării, un mesaj care așteaptă să fie înțeles. Avem noi timp? Îl înțelegem? Îi acordam măcar o șansă în lumea complexită de griji și întrebări inutile?

Muzica este ceea ce nu se aude; la fel ca într-o mare iubire, unde dincolo de gesturile vizibile trăiește ceva neatins de cineva vreodată: dragostea. Îmbrățișarea este doar felul în care ne exteriorizăm acest indefinit al fiecăruia dintre noi, iar *sunetul este doar un mijloc care aduce la suprafață, la nivelul simțurilor noastre, un mesaj aruncat în veșnicie de fiecare compozitor în parte:* un mesaj care plutește de atâtea ori pe valurile inimilor noastre, străin, complet neînțeles, scu-

fundat iar și iar în talazurile zilei de azi (care nu ne lasă să vedem nimic în afara ei). Un mesaj pe care noi, iubitorii neștiuți ai marii muzici, îl găsim adeseori naufragiat la picioarele sufletelor altora.

Partea sonoră a muzicii este un mijloc – da, unul privilegiat, care trebuie adus de fiecare dată cât mai aproape de perfecțiune –, dar este doar un mijloc: așa cum este cuvântul metaforic pentru arta poetică sau culoarea pentru arta picturală. Dar acolo nu este mesajul, ci doar un vehicul.

Dacă nu ajungem la mesaj, nu ajungem nicăieri. Dacă nu plecăm de la el (așa cum într-o zi a plecat fiecare compozitor și fiecare interpret care îl poartă mai departe), dacă nu plecăm de la el și nu ajungem la el, am făcut drumul degeaba. Am naufragiat...

Ca într-o mare iubire, unde nu înțelegi totuși de ce îmbrățișarea este doar semnul a ceva de neatins: dragostea.

ANTONIE DE SUROJ - ADEVĂRATA FRUMUSEȚE

Câteodată lecțiile despre frumusețe vin de acolo de unde te aștepti mai puțin... Deși se poate vorbi despre frumusețe cu adevărat numai dacă ești umbrat de cea mai înaltă Frumusețe, de singura Frumusețe a lumii: Dumnezeu.

Poate că tocmai de aceea am descoperit această lecție despre frumusețe în paginile unui volum teologic, aparținând Mitropolitului Antonie Bloom (1914-2003), episcop al Bisericii Ortodoxe Ruse, Mitropolit de Suroj, filosof și mare predicator al secolului 20, autorul a numeroase cărți și articole în diferite limbi despre viața spirituală a comunității ortodoxe.

Născut în mijlocul Europei (dar aparținând unei descendențe rusești privilegiate, în care o regăsim și pe sora compozitorului Alexander Scriabin), stabilit la Paris după primul război

mondial, Mitropolitul va cunoaște în anii adolescenței textul biblic și va rămâne profund impresionat de semnificațiile sale. Poate așa să fi ajuns la Frumusețe...

Absolvent al Universității Sorbonne (facultatea de Biologie și Medicină, în 1938), s-a călugărit și a servit pe front ca și chirurg militar în al doilea război mondial, iar ulterior – ca medic în Paris. Purtând numele călugăresc al Sfântului Antonie, în cele din urmă va sfârși cariera medicală pentru a se dedica slujirii lui Dumnezeu. Poate așa să fi ajuns la Frumusețe...

După 1948 va ajunge preot al unei comunității anglicano-ortodoxe din Marea Britanie, ulterior și la Londra. După 1957 a fost hirotonit în demnitatea episcopală, înființând în 1962 eparhia de Suroj a Bisericii ortodoxe ruse din Marea Britanie.

Predicile sale (peste zece mii!) – discuții sincere, accesibile, pline de profunzimea sfințeniei – au adus la convertire sute de englezi. În anii 1972-1973 a predat la Universitatea din Cambridge,

al cărei titlu onorific de doctor l-a deținut, înființând și Institutul ortodox de la Cambridge în 1999.

În volumul *Ești creștin sau doar bisericos?* (cuvântări despre trăirea autentică a credinței), Mitropolitul semnează o prelegere sub titlul ÎN SPATELE FRUMUSEȚII SE AFLĂ TRAGEDIA: Poate așa să fi ajuns la Frumusețe...

Pornind de la gânduri eseistice despre arhitectura bisericii, „menită să descopere oamenilor ce ar putea fi lumea dacă ar fi construită după regulile ARMONIEI, ale ADEVĂRATEI FRUMUSEȚI, NU căutând esteticul, cu SENSUL”¹, Mitropolitul asimilează tema frumuseții cu cea a armoniei – fapt acreditat de mulți alți gânditori ai esteticii.

Adevărata frumusețe „ne descoperă ce ar putea și ce ar trebui să fie lumea dacă noi am

¹ Antonie de Suroj, *Ești creștin sau doar bisericos?* (cuvântări despre trăirea autentică a credinței), Ed. Doxologia, Iași, 2020, p. 83.

încerca să construim o lume vrednică de om și VREDNICĂ DE DUMNEZEU”². Într-o lume în care totul era gri, intrând într-o biserică, Mitropolitul Antonie descoperă „o frumusețe inimaginabilă”, care năștea în oameni O TRANSFORMARE („erau TRANSFIGURAȚI de ceea ce simțeau”) care nu îi va mai lăsa vreodată pradă cenușiului vieții. Poate așa să fi ajuns la Frumusețe, căutând SENSUL și trecând prin transformarea care nu te mai lasă să fii așa cum ai fost înainte: „suferința trece, dar faptul că ai suferit, niciodată” (Leon Bloy).

„FRUMUSEȚEA, AERMONIA ne transmit un MESAJ care NI SE DESCOPERĂ și, dacă am ÎNVĂȚAT să fim deschiși spre el, vom putea ieși de fiecare dată REÎNNOIȚI doar cu condiția ca *frumusețea să nu ne capteze ca și cum ar avea o*

² Antonie de Suroj, *Ești creștin sau doar bisericos?* (cuvântări despre trăirea autentică a credinței), Ed. Doxologia, Iași, 2020, p. 83.

valoare prin ea însăși, ci să ne conducă la înțelegerea SENSULUI”³.

Orice operă de artă are o frumusețe obiectivă (care însă rămâne exterioară, doar estetică), dar trebuie să ajungem la frumusețea ei interioară (care duce spre ADÂNCUL DE NEGRĂIT AL SENSULUI). Dacă frumusețea nu ne TRANSFORMĂ în așa fel încât ea să ducă la preaslăvirea lui Dumnezeu, la sensul ei ultim, rămâne exterioară.

Mitropolitul Antonie Bloom, medic, profesor, preot și trăitor al sfințeniei încă din viața aceasta ne-a formulat, în aceste rânduri, cea mai autentică lecție despre adevărata valoare a frumuseții: frumusețea nu trebuie transformată în estetic, al cărei înțeles nu trebuie pierdut în magia periculoasă cu care ne captivează. Frumusețea trebuie să rămână o revelație, o fereastră spre o realitate mai înaltă. Nu trebuie să

³ Antonie de Suroj, *Ești creștin sau doar bisericos?* (cuvântări despre trăirea autentică a credinței), Ed. Doxologia, Iași, 2020, p. 84.

devenim prizonierii frumuseții, nepermițându-i să ne umple, să ne *transforme*, lăsând-o în *afara noastră*. Frumusețea adevărată va fi întotdeauna TRANSFORMATOARE și CONVINGĂTOARE, ne cheamă să renunțăm la noi înșine pentru a vedea tragedia din spatele acestei frumuseți duhovnicești interioare și veșnice.

Textul Mitropolitului se încheie cu o întrebare tulburătoare, adresată fiecăruia: **unde suntem noi?** În adevărata Frumusețe?

COREPONDENȚE ÎNTRE ARTE MICHELANGELO BUONARROTI

1475-2021,

450 DE ANI DE LA NAȘTERE

La 6 martie 1475 se naștea Michelangelo Buonarroti Simoni, la Caprese din Casentino în Toscana.

Michelangelo Buonarroti

Toscana este cunoscută ca fiind leagănul culturii central-italiene, considerată ca una dintre cele mai frumoase părți ale Italiei, regiunea în care Renașterea italiană a oferit cele mai valoroase mărturii ale sale în ceea ce privește arhitectura, pictura și sculptura.

Galeriile faimoase ale Florenței (să ne gândim doar la Galeria Uffizi) reunesc inestimabila moștenire a artei italiene din secolele 15-16. Sub conducerea familiei de Medici, Republica florentină a devenit un stat ducal cu un destin unic în cultura europeană. Cunoscută pentru arta și pentru vinurile sale, Toscana este de asemenea renumită pentru vinurile sale, propunând o ambianță unică ce se poate gusta în centre medievale precum Florența, Pisa, Lucca sau Siena.

În acest spațiu binecuvântat a venit pe lume Michelangelo, frecventând apoi școala lui Francesco da Urbino, studiind desenul în atelierul pictorului Domenico Ghirlandaio. Volumul AGONIE ȘI EXTAZ, semnat de Irving Stone în 1961 ne deschide o perspectivă unică asupra vieții sale,

descriind cu mare farmec drumul artistic al unuia dintre cei mai mari artiști ai lumii, care a excelat în mai multe domenii – așa cum foarte puțini oameni au mai reușit vreodată.

Hrănind în egală măsură idealul său legat de pictură, dar și de sculptură, în 1489 Michelangelo a început să frecventeze „Casino Medici” din grădinile Medicee din Florența, școala deschisă de Lorenzo de' Medici Magnificul pentru instruirea tinerilor artiști.

Între anii 1489-1492 (timp în care a locuit la familia de Medici) a realizat primele sale capodopere, ulterior exprimându-se mai mult prin sculptură, realizând în anul 1501, statuia profetului David – care tutelează până astăzi frumusețea Florenței.

Profund impresionat de geniul său, papa Iulius al II-lea i-a încredințat la Roma realizarea unui mausoleu monumental, iar peste trei ani îi oferea posibilitatea de a picta bolta Capelei Sixtine din Palatul Vatican, cea mai cunoscută lucrare a sa, un proiect cu peste 300 de metri de